

Секція 3

УПРОВАДЖЕННЯ ОНОВЛЕНОГО ЗМІСТУ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ ОСВІТИ

Савченко О.Я.,

*доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України,
головний науковий співробітник відділу початкової освіти*

Інституту педагогіки НАПН України

ВПРОВАДЖЕННЯ У ЗМІСТ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ ІДЕЙ МЕДІАГРАМОТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У Типовій освітній програмі щодо медіаграмотності молодших школярів визначено: три базові уміння: оволодіння учнями уміннями знаходити і правильно користуватися різними видами інформації, створювати елементарні медіапродукти [1].

Презентуємо свій досвід реалізації зазначених вимог програми у проекті підручника з читання для 2 класу (2019 р.).

Медіауміння ми розглядаємо як складник читацької компетентності, тому передбачаємо в структурі цього процесу знаннєвий компонент ознайомлення учнів із сутністю понять інформація, медіа - різні, способи збереження і передачі інформації; діяльнісний – уміння знаходити, аналізувати, інтерпретувати інформацію з різних джерел; уміння її оцінювати, виявляючи своє ставлення, висловлюючи різні види оцінювальних суджень; уміння створювати елементарні медійні продукти (індивідуально, в парі, в групі). Дидактичною основою формувального процесу є перехід на засади діяльнісно-результативної освіти, інструментами якої є особистісно-розвивальна взаємодія молодших школярів одне з одним і з сучасним інформаційним простором.

Оволодіння медіаграмотністю у процесі читацької діяльності безпосередньо пов'язане із розвитком в учнів критичного мислення [2].

У створенні проекту підручника ми здійснили копітку роботи з відбору особистісно-значущих для 7-8-річних дітей текстів із потенціалом для

постановки проблемних задач і медійних завдань. У цьому процесі, окрім рекомендацій КЛЮЧА, використовували методи анкетування, інтерв'ю із вчителями, а також бесіди з другокласниками. Ми враховували провідну функцію досвіду здобувачів освіти, який вони можуть успішно накопичувати за умов, якщо робота з медіапродукцією вмотивована їхніми особистісно-значущими потребами активно пізнавати і діяти в різних навчальних і соціальних ситуаціях. При цьому виключно важливо, щоб, враховуючи реальні можливості дітей молодшого шкільного віку, вчитель створював умови, які зорієнтовані на зону їхнього найближчого розвитку.

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» у змісті підручника «Читання» була реалізована шляхом включення окремих блоків «Медіавіконце» і медійних завдань до різних текстів. У «Медіавіконцях» (їх вісім) реалізовано різні аспекти ознайомлення учнів із основами медіаграмотності. Тематично кожне «Медіавіконце» було певною мірою пов'язане із змістом текстів відповідного розділу підручника.

У зміст підручника вміщено низку медійних завдань, які передбачають індивідуальну, групову і колективну роботу учнів з метою вичерпування смислів у багатошарових текстах, визначення проблемних ситуацій, перегляд і оцінювання фрагментів мультфільмів, розв'язання морально-етичних завдань, складання схем, таблиць за прочитаним, тематичних павутинок, створення реклами, листівки, афіши. Отже, формуванням медіаграмотності тісно пов'язане із критичним мисленням [2]

Доречно привернути увагу до результатів першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження сформованості читацької компетентності молодших школярів (учні 4 класів), які 28 лютого ц.р. оприлюднив Український центр оцінювання якості освіти. Понад 4,5 тисячі випускників початкової школи, які працюють за чинними навчальними програмами, виконували тестові завдання (від 11 до 14 завдань до 8 текстів). Мета завдань – з'ясувати здатність учнів знаходити інформацію в текстах трьох функціональних видів – художніх, науково-пізнавальних і рекламних, робити

висновки з одержаної інформації, інтерпретувати й узагальнювати її. А також оцінювати зміст і форму текстів з огляду на їхню функцію. Дані моніторингу засвідчують, що понад 86% випускників початкової школи досягли базового рівня читацької компетентності; у понад 16% дітей читацька компетентність на високому рівні. Ці учні можуть у тексті знаходити інформацію як у сусідніх реченнях, абзацах, так і розосереджену в тексті. Окрім формулювання прямих висновків, вони добре справляються із завданнями на аналізування й оцінювання тексту, здатні інтерпретувати й узагальнювати інформацію, що може бути розосереджена в окремих фрагментах тексту, малюнках, таблицях, переліках. Водночас близько 14% школярів мають суттєві проблеми із читанням і розумінням текстів як художнього, так і інформаційного характеру. Дослідники прогнозують, що школярі, які не мають достатньо сформованих умінь працювати з інформаційними текстами, будуть мати значні проблеми у навчанні в базовій школі [3].

Вимоги до належно сформованої читацької компетентності суголосні із ознаками медіаграмотності. Це, з нашого погляду, є аргументом на користь її інтеграції у контекст мовно-літературної галузі як у вигляді окремих блоків, так і медіазавдань у структурі методичного апарату.

Розроблення і впровадження нового змісту початкової освіти, у який органічно входить змістова лінія «Досліджуємо медіа», передбачає подальше дослідження низки проблем, зумовлених необхідністю перевірки якості підготовленого ресурсу для учнів і учителів, що є складним завданням як з методичного боку, так і соціальної відповідальності педагогів за якість контенту.

Методичною проблемою, яка поки що на периферії уваги науковців, є обґрунтування об'єктів контролю результатів молодших школярів з медіаграмотності і розроблення адекватної критеріально-рівневої бази для вимірювання їх поступу в оволодінні медіауміннями.

Список використаних джерел

1. Типова освітня програма для 1–2 класів закладів загальної середньої освіти. Київ, 2018. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
2. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі : посібник для вчителя / Бакка Т., Гольщاپова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелешенко Т., Шкребець О. / За редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. – К. : ЦВП, АУП, 2017. – 197 с.
3. Звіт про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти. Частина III. Читання. Київ, 2019. http://testportal.gov.ua//wp-content/uploads/2019/03-2018_ZVIT_MDYAPO_CHYTANNYA_Sajt-1.pdf.

Карпузова Н.Д.,

*кандидат педагогічних наук, професор кафедри початкової освіти,
природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання*

Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ УЧНІВ ПЕРШОГО КЛАСУ СКЛАДАТИ ТЕКСТИ ПРОСТИХ СЮЖЕТНИХ ЗАДАЧ

Велику роль у процесі навчання молодших школярів відіграють математичні задачі, які розвивають мислення дитини, передбачають виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому та суспільному житті людини. Тому проблема формування вмінь розв'язувати задачі, починаючи з першого класу, є однією з головних для методики навчання математики.